

יו"ל לקראת מבחן "דרשו"
על הדף היומי, שיתקיים
אי"ה ביום שישי ז' בניסן.

סיכום הדף

סיכומי גפ"ת בהירים על סדר הדף

קידושין 7 – לג

- לפניך סיכום שמטרתו **לסדר** את עיקרי הדברים העולים מן הגמרא; - חילוקי ופרטי הדינים.
- חילוקי הטעמים.
- דינים טעמים והלכות העולים מן התוס'.
- בכל מקום שנסמן כזה « מופיעה ההלכה.
- דברי רש"י שאין עליהם חולק שולבו בדברי הגמ' ללא ציון.

לע"נ סבתי מרת חנה ע"ה בת הגה"צ ר' שלום לופס ז"ל

נדפס על נייר חו"ל שאין בו חשש חילול שבת

©

כל הזכויות שמורות
להערות והארות, תרומות והנצחות:
יוסף אוהנה
ברזיל 101 ירושלים
054-8416200

פקס: 1532-6521811
דוא"ל: 6521811@gmail.com

ד

- בת כהן גרושה אינה חוזרת לבית אביה אם יש לה בן; ואפי' בני בנים, דהרי הם כבנים.
- ואפי' ממזר דכתי' "זרע אין לה" עיין לה.
- תוס': ואתא לריבויי נכד ממזר, דבבן ממזר לא אוכלת כיון שנבעלה לפסול לה.
- "ויצאה חינם" - אלו ימי בגרות. "אין כסף" (מיתר) - אלו ימי נערות, לומר שאמה יוצאת בנערות, ואם היא איילונית יוצאת בבגרות, ואף דליכא נערות הוי זכינה זכינא (דאין צריך האדון להחזיר מעשיה והאב להחזיר את הכסף, ושייך בה דין ייעוד [תוס']).
- בגרות מוציאה מרשות אב; בנדרים: מ"בנעוריה בית אביה".
- לשאר דברים: לרש"י- דכתי' גבי קנס "לאבי הנערה".
- לתוס'- ילפי' מנדרים.
- אמה נקנית בכסף: לרש"י- דכתי' "מכסף מקנתו".
- לתוס'- דכתי' "והפדה".
- ליכא למילף מאמה שאשה מתקדשת בכסף, דאמה יוצאת בכסף, משא"כ אשה. תוס': ולא ילפי' מהיקש לאמה; אן דמהיקש ה"א דבעי' ב' פרוטות כאמה,
- אן משום שאמה ילפי' מ"והפדה" דהואיל ויוצאת בכסף נקנית בכסף, ואשה, אינה יוצאת בכסף.
- "ובעלה" - מלמד שנקנית בביאה. וליכא למילף מיבמה - דיבמה "זקוקה ועומדת";
- לרש"י- דזקוקה מחמת קידושי המת וביאה באה לגמור.
- לר"י- דעיקר מצוותה להקים לאחיו שם.

ה

- נקנית בשטר - דכתי' "ויצאה... והיתה" מקיש הויה ליציאה דאף הויה בשטר. ולא מקשי' שיציאה אף בכסף; ל"אביי- דאין קטיגור נעשה סניגור, משא"כ בשטר שזה שני סוגי שטרות.
- לרבא- דכתי' "כתב לה" - בכתיבה מתגרשת ואינה מתגרשת בכסף.
- לר"י הגלילי- דכתי' "ספר כריתות" - ספר כורתה ואין דבר אחר כורתה.
- תוס': לא ילפי' דאשה נקנית בשטר מק"ו מאמה העבריה - שאפי' שאינה נקנית בביאה נקנית בשטר,
- אן משום דאיכא מ"ד דאמה גופה ילפי' מדאיתקש לכל אשה ("אחרת").
- אן דאיכא למפרך שכן יוצאה בכסף.
- אן למ"ד שהאב כותב השטר (ולא האדון שקונה אותה), אבל הכא הבעל כותבו ומדיכתי תיתי שנקנית בזה.
- תוס': חומרא הכתובה בפסוק אין להכניס בק"ו, אלא חומרא דסברא.
- ה"ז גיטיך ע"מ שלא תשתי יין, ע"מ שלא תלכי לבית אביך לעולם (כל יוצאי חלציו, דכתי' גבי תמר "בית אביך" אע"פ שמת אביה ותוס') - אין זה כריתות; לרבנן- מ"ספר כריתות" ולא שיהא תנאי האוגדן זה בזה.
- לר"י הגלילי- מיתור הלשון דכתי' "כריתות" ולא כתיב "כרת".
- לר"ה, חופה קונה מהצד השווה של כסף ביאה ושטר שקונים בעלמא (ביאה ביבמה, שטר בגירושין וכסף באמה העבריה) וקונים כאן (לאירוסיין) - אף חופה שקונה בעלמא (לירושה וכו') קונה כאן. וליכא למפרך שישנן בע"כ דכסף באישות לא אשכחן בע"כ. ואע"ג שאב מקבל קידושין לבת קטנה בע"כ;
- לרש"י- דכסף באישות לא אשכחן בעלמא בע"כ.
- לתי' א' בתוס'- כיון שהוא מדעת האב דבמקום בתו קאי לא קרי בע"כ.
- לתי' ב' בתוס'- דבחופה נמי אשכחא שהאב מוסר בתו קטנה לחופה.
- והא דקתני נקנית בג' ולא בד', משום דחשיב מילתא דכתיב בהדיא בקרא.
- נתנה היא ואמרה היא: אינה מקודשת, דבעי' "כי יקח איש".
- נתן הוא ואמרה היא: "א דאינה מקודשת.
- ו"א דהוי ספיקא וצריכה גט מדרבנן.
- תוס': נתנה היא ואמר הוא: באדם חשוב מקודשת. באדם רגיל - פליגי ככנתן הוא ואמרה היא.
- ידיים שאין מוכיחות, לר' יהודה- לא מהני.
- לרבנן- מהני.

• לשמואל, ידיים שאין מוכיחות, לגירסא א' - לא מהני, דנזיר עובר לפניו הוי ידיים מוכיחות.

תוס': לגירסא ב' (כנזיר ב:) - מהני, ככנזיר עובר לפניו ואמר אהא.

תוס': אמר אהא ולא עבר לפניו נזיר - לא הוי נזיר, דהוי ידיים שא"מ (ולגבי ב' דלעיל אפי' שאין מוכיחות' לא הוי).
ונחשב 'ידיים' דטפי משמע אהא נזיר מאהא בתענית דאהא משמע מיד ופעמים שאכל ולא יכול להתענות מאמצע היום, אבל נזירות יכול להתחיל מיד.

אמר 'הרי את מקודשת' ולא אמר 'לי' - אינה מקודשת, דהוי ידיים שא"מ כלל, דאדם עשוי לקדש אשה לחבירו. אבל בגט לא צריך לכתוב 'ורין... מינאי', דגם בלי זה הוי ידיים מוכיחות קצת, דאין אדם מגרש אשת חבירו.

ו

• אמר לה הריני אישך הריני בעליך וכדו' - אינה מקודשת, דכתי' "כי יקח" ולא שיקח את עצמו. וכן בגירושין אם אמר איני אישך - אינה מגורשת, דכתי' "ושלחה" ולא שישלח את עצמו.

• הרי את: אשתי, ארוסתי, קנויה לי, שלי, ברשותי, זקוקה לי, לקוחתי (מלשון "כי יקח") - מקודשת.

'חרופתי' ביהודה - מקודשת, דשם קוראים לארוסה חרופה. והא דכתי' "והיא שפחה נחרפת" הוי יחוד בעלמא, דס"ל כ"מ דבשפחה כנענית הכתוב מדבר שאין קידושין תופסין בה.

• היה מדבר עמה על עסקי גיטה או קידושה ונתן לה גיטה או קידושה ושתק (ולא אמר הרי את וכי);
לר' יוסי - מהני, לרבי- ובלבד שעוסקין באותו ענין, דמסתמא ניתן לשם קידושין והיא קיבלתם לכך.
לר' אלעזר בר"ש - אפי' שעברו מענין לענין באותו ענין.

לר' יהודה - צריך לפרש. « והלכה כר' יוסי ».

• היה מדבר עמה על עסקי קידושה ואמר הרי את; מיוחדת לי, מיועדת לי, עזרתי, נגדתי, עצורתי (לרש"י - לשון עצרת שתהא נאספת לביתו. לרבותי - דכתי' בשמואל: "כי אשה עצורה לנו"), צלעתי, סגורתי, תפושתי: בכל אלו מסתפקת הגמ' האם הני לישני לקידושי קאמר לה, א"ד למלאכה קאמר לה ואינה מקודשת.

• 'כל שאינו יודע בטיב גיטין וקידושין לא יתא לו עסק עמהם';
לרש"י - להיות דיין בדבר שמא יתיר ערוה.

להר"ר עזריאל - שלא ידבר עם הנשים בעסקי גו"ק שמא יקרשה בטעות ולא יידע שמקודשת, או שבטעות יגרשנה ותקבל קידושין מאחר ולא יידע שמגורשת.

• גירש ע"י שאמר הרי את בת חורין - לא מהני.

הרי את לעצמך - מהני, מכ"ש מעבד כנעני שקניו לו גופו ומהני.

• המוכר עבדו לעכו"ם, יצא לחירות וצריך גט שחרור מרבו ראשון. ואם כתב לו כשתברח ממנו אין לי עסק בך - זהו שחרורו.

• המקדש בהנאת מלוה - מקודשת, ואסור לעשות כן מפני הערמת ריבית. הנאת מלוה - דארווח לה זימנא, לרש"י - שהייתה חייבת לו ונתן לה זמן, ואמר לה התקדשי לי בהנאה זו שהיית נותנת לאדם פרוטה שיפייסני על כך, ולא הוי ריבית גמור דלא קצין מעיקרא, ולא שקל מיד. לתוס' - הוי ריבית גמור.

לתוס' - הייתה חייבת כסף לאחר, ובא זה נתן לו פרוטה כדי שיתן לה זמן, ולא אסרה תורה אלא מהלוח למלוה. ומ"מ אסור לעשות דנראה כשלוחה כי מקודשת לו בזה.

• הילך מנה ע"מ להחזיר - מהני במכר, ובפדיון הבן. וכן בתרומה אלא שאסור לעשות כן מפני שנראה ככהן המסייע בבית הגרנות, וכהן המסייע אין נותנים לו תרומה ומעשר בשכרו.
בקידושי אשה - לא מהני, דמתנה ע"מ להחזיר הוי כמו חליפין, והפקיעו רבנן את הקידושין שמא יאמרו שאשה נקנית בחליפין (תוס').

• הילך אתרוג זה ע"מ שתחזירה לי, החזירו - יצא, לא החזירו - לא יצא. תוס': ולא בעי' תנאי כפול כיון שהיה בדעתו שיברך חבירו על אתרוגו. ויצא אף אם לא החזירו לו אלא נתן לאחרים ואחרים החזירו, דאין דעת הבעלים אלא שיחזור לירו אחר שיצאו כולם.

- תן מנה לפלוני ואקדש אני לך - מקודשת, מדין ערב דמשתעבר אע"ג דלא מטי הנאה לידיה.
 - קחי מנה משלי והתקדשי לפלוני - מקודשת, ואפי' שאותו פלוני לא חסר מידי, מדין עבר כנעני.
 - תן מנה לפלוני ואקדש אני לו - מקודשת, מדין ערב ועבר כנעני ביחד. וכן לענין ממונא.
 - אדם, לרש"י - הוי כנכסים שיש להם אחריות, דהוקש לקרקע דכתי' "והתנחלתם אותם... לרשת אחוזה".
 - לתוס' - הוי כנכסים שאין להם אחריות (כמטלטלי), ורק בעבר יש מ"ד שהוי כמקרקעי.
 - התקדשי לחצי - מקודשת, דגברא חזי לתרי וכאילו פירש שיכול לישא אחרת.
 - חציין מקודשת לי - אינה מקודשת. דאשה לא חזיא לתרי. ואפי' שאמר בלשון הקדש (מקודשת), לא פשטי קירושי בכולה, דבדעתה להתקדש רק לחציה והוי דעת אחרת שמעכבת את התפשטות הקידושין, כבשותפים שאחד הקדיש דבר שהנשמה תלויה בו - אינה קריבה, דאין ההקדש מתפשט דעת השותף השני מעכבת.
 - תוס': אין שותפין עושין תמורה.
 - בעלי חיים שנדחו מהקרבה; "א דנדחו לעולם.
 - וי"א דחוזרים ונראין, דאין דיחוי אלא בשחוטין.
 - דיחוי מעיקרא; "א דהוי דיחוי ואינו חוזר ונראה.
 - וי"א דלא הוי דיחוי אלא בנראה ונדחה.
 - יש תורת דיחוי בדבר שקדוש בקדושת דמים בלבד.
 - תוס': אשכחן דיחוי מעיקרא אע"ג שקדוש קדושת הגוף, כגון אכל חלב ועבר ע"ז והפריש קרבן, משום דזבחה רשעים תועבה, ידחה.
 - אשכחן קדושת דמים אע"ג דלא הוי דיחוי מעיקרא, כגון המפריש נקבה לפסחו וילדה זכר, והוי קדושת דמים דאין פסח בא מנקבה, ולא הוי דיחוי מעיקרא שהרי הולד ראוי להקריב.
 - ספקות:
 - א. חציין בחצי פרוטה וחציין בחצי פרוטה. האם הוי מקדש לחצאין, א"ד הוי מונה והולך ומקודשת.
 - ב. חציין בפרוטה וחציין בפרוטה. האם "פרוטה" פסקה למילתיה, א"ד כל ביומיה מונה והולך הוא.
 - תוס': ואם אמר בלשון "מקודשת" - פשטו קידושין בכולה, דליכא דעת אחרת שמעכבת.
 - ג. אמר "חציין בפרוטה היום וחציין בפרוטה למחר". האם כיון שאמר למחר פסקה למילתא, א"ד התכוון לומר לה שהקידושין מתחילים עכשיו ונגמרים מחר.
 - וכוליהו הוי באת"ל דמקודשת.
 - ד. שני חציין בפרוטה. האם מהני משום שקידש את שני החצאין בב"א, א"ד אין אשה מתקדשת לחצאין כלל.
 - ה. שתי בנותין **הקטנות** (תוס') לשני בני (ועשאוהו שליח) בפרוטה. האם אזלינן בתר המקבל (האבא) ואיכא פרוטה, א"ד בתר המקודשת אזלינן וליכא פרוטה.
 - ו. בתך ופרתך (דנקנית במשיכה) בפרוטה. האם התכוון שכ"א בחצי פרוטה, א"ד בתך בפרוטה ופרתך במשיכה.
 - ז. בתך וקרקעך (דנקנית בכסף) בפרוטה. האם התכוון שכ"א בחצי פרוטה, א"ד בתך בפרוטה וקרקעך בחזקה.
 - תוס': שתי בנותין בפרוטה והם גדולות ועשו אותו שליח - אין כאן קידושין.
 - המקדש בשיראי ואמר לה ששון נ' ובאמת לא שון נ'; אינה מקודשת.
 - א"ל ששון נ' ובאמת שון נ'; לרבה - מקודשת ולא בעי' שומא.
 - לרב יוסף - בעי' שומא קודם הקידושין, דכיון שלא בקיאה לא סמכה דעתה.
- א"ל התקדשי לי בהן בכל דהו (כמו שהו);
- "א דאף בזוה פליגי רבה ורב יוסף, דלרב יוסף בעי' שומא דשווה כסף כסף - דקיין.
- וי"א דבזוה לכו"ע מקודשת ולא בעי' שומא, דשווים לפחות פרוטה. » הלכה ברף ט.

ח

- עבד עברי - אין נקנה ואין קונה עצמו בחליפין, דקנין ע"ע ילפי' מ"מכסף מקנתו" דבכסף הוא נקנה ולא בחליפין. ויש בו קנין בשווה כסף, מיתורא ד"שייב גאולתו".
תוס': עבד כנעני - נקנה בחליפין.
- אמר סודר זה לפדיון הבן, אם אמר הכהן לדידי שוי לי ה' סלעים - מהני, ובלבד שיהיה גברא רבא כרב כהנא דלא אזיל בגילוי הראש. תוס': וגרע ממתנה ע"מ להחזיר דהתם איכא דבר חשוב דהוי מתנה אפי' שנתן ע"מ להחזיר, והכא הסודר אינו שוה ה' סלעים.
- תוס': רב כהנא שקל סודרא בפדיון הבן, אַן בשכיל אשתו אבל הוא עצמו לא היה כהן.
אַן שהיה ב' רב כהנא אחד כהן ואחד אינו כהן.
- התקדשי לי במנה ונתן לה דינר - מקודשת וישלים, דכיון שאמר לה שיתן מנה, כאילו אמר "על מנת" וכל האומר ע"מ כאומר מעכשיו דמי. « וכן הלכה (ט).
היה מונה והולך - יכול לחזור בו אפי' בדינר האחרון, דדעתה אכוליה.
- הניח לה משכון עליו - אינה מקודשת, דאשה נקנית בכסף והכסף אינו בעין, ומשכון אין כאן כיון שלא ישאר בידה. « וכן הלכה (ט).
- התקדשי לי במנה זון ונמצא מנה חסר דינר - אינה מקודשת. תוס': ואפי' ישלים לא מהני, דלא סמכה דעתה להשלמתו אלא למנה שמראה לה והרי הוא חסר.
נמצא דינר של נחושת - אינה מקודשת (וכגון שנתן לה כלילה או שנבלע בהרבה מעות).
נמצא דינר רע (שיוצא על ידי הרחק) - מקודשת ויחליף.
- תוס': אמר לחבירו אתן לך מנה והניח משכון עליו - לא קנה, כקידושיין.
א"ל אל תחזיר לי את המשכון עד שאתן לך המנה - יכול לעכב את המשכון עד שיתן לו המנה.
פועל החזור בו ובאת חבילה ליד בעה"ב - אין החבילה בתורת משכון אלא קנויה לבעה"ב לשכור פועלים אחרים, ועוד, שהרי גרם לו הפסד.
- תוס': בשידוכין צריך לזוהר לומר אני מקנה לך מנה על דבר זה אם לא אקיים. ושמא בשידוכין לא אמרינן "מנה אין כאן משכון אין כאן" כיון שכשאחד מהם חוזר בו השני מתבייש בדבר.
- קידשה במשכון שגבה מאחרים - מקודשת, דבע"ח קונה משכון שלא בשעת הלואה (לרש"י - להתחייב באונסין. לתוס' - להתחייב בגניבה ואבירה כש"ש) דכתי' "ולך תהיה צדקה". תוס': קונה משכון היינו שלא בשעת הלואה, ולכן גם בשעת הלואה אלים שיעבודה; ¹לקדש בו אשה, ²לקנות בו עבדים וקרקעות, ³ודלא משמט החוב בשביעית, ⁴הווי שלו לענין "בל יראה".
- התקדשי לי במנה וזרקתו לים - אינה מקודשת, וחייבת לשלם לו.
אמרה תנם לאבא או לפלוני - אינה מקודשת, דכאומרת תן מעותיך לאחרים. אבל בתן מנה לפלוני דהתחילה היא בדבר - דעתה להתקדש.
אמרה תן להם ע"מ שיקבלום לי - מקודשת.
- אמרה תנם ע"ג סלע - בסלע שלו - אינה מקודשת.
בסלע שלה - מקודשת, לרש"י - דחצרה קונה לה.
לתוס' - דסמכה דעתה.
- בסלע של שניהם - ספק מקודשת. לתוס' הספק האם סמכה דעתה בכה"ג.
התקדשי לי בככר ואמרה תנהו לכלב - אינה מקודשת.
ואם היה כלב שלה - מקודשת.
- בכלב רץ לנושכה - ספק האם בהיא הנאה שמצילה מקודשת, א"ד כיון שחייב להצילה מדאורייתא אינה מקודשת.
- אמרה תנהו לעני - אפי' בעני הסמוך עלה אינה מקודשת, דהוא נמי חייב לזוני.

ט

- ביקשה האשה מהאיש חפץ ואמר 'אי יהיבנא לך מיקדשת ליי?' - אם כפלה לשונה ואמרה "הבה מיהבא" וכדו' - אינה מקודשת. אמרה "הב" וכדו' בלא כפל לשון; לרבינא - מקודשת.
לרב סמא בר רקתא - אינה מקודשת. « וכן הלכה.

- תוס': « רבה ורב יוסף - הלכה כרבה חוץ משדה ענין ומחצה; י"א דהיינו דוקא במילי דב"ב.
- י"א דהוי בכללי גמרא, והא דהכא פסקה הגמ' כרבה ד"הלכתא שיראי לא צריכי שומא", ל"ר - לומר דדוקא שיראי לא צריכי שומא דשומתן ידוע קצת אבל דברים דטעו בהו אינשי צריכי שומא משום דלא סמכה דעתה. ולכן מקדשים בטבעת בלא אבן.
- י"מ - משום דרב יוסף הביא ראיות לדבריו.
- עוד י"מ - לומר דבכל מקום לא בעי' שומא, דהו"א שרק ב"התקדשי לי בכל דהו" לא בעי' שומא.
- תוס': שטר קידושין או גט על חרס, לר' אלעזר - כשר, אפי' שיכול להזדייף, דעדי מסירה כרתי.
- לר' מאיר - פסול, דעדי חתימה כרתי ובעי' מוכיח מתוכו.
- ומודה ר' אלעזר בשטרות העומדים לראיה, דבעי' שיעמדו "ימים רבים". ואע"פ שגט מועיל גם לראיה (להנשא בו), מ"מ עיקרו לא לכך נעשה.
- מכירה בשטר - מוכר נותן את השטר, או מהלכה למשה מסיני.
- ואקח את ספר המקנה ולא אמר "ואתן".
- קידושין בשטר - הבעל (הקונה) נותן את השטר דכתי' "כי יקח".
- היא או אביה מקבלים קידושיה, בלא בגרה - מקבלת רק מדעתו של אב.
- בגרה - מקבל האב מדעת בתו.
- שטר אירוסין שכתבו שלא לשמה - נפשט שלא מקודשת, דמקשינן "ויצאה... והיתה" ובגט בעי' לשמה.
- כתב את השטר שלא מדעתה, לרבא ורבינא - מקודשת, דמקיש הויה ליציאה דמגרשה בע"כ.
- לרב פפא ורב שרביא - אינה מקודשת, דמה יציאה בעי' דעת מקנה - הבעל, אף הויה בעינן דעת מקנה - שהאשה מקנה עצמה לבעל.
- שטרי פסיקתא (תנאים בין המשוכזין) - נקנים באמירה ואין רשאים לכתוב שטר אלא מדעתם, דבההיא הנאה דקא מתחנני גמרי ומקנו.
- לתוס' - אף שנקנים באמירה, אם חמיו פשט את הרגל - תשב עד שתלבין ראשה, שהחתן לא רוצה לטרוח לב"ד.
- לרשב"ם - נקנים באמירה רק כשמתוך התנאים עמדו וקדשו.
- לר"ת - נקנים באמירה רק בנישואים ראשונים, ורק כשהאב פוסק ולא אחיה ואמה.
- 'ונקנית בביאה', לר' יוחנן - דכתי' "כי ימצא איש שוכב עם אשה בעולת בעל".
- לרבי - דכתי' "כי יקח... ובעלה".
- הו"א דאמה העבריה נקנית בביאה דהקשה ל"אחרת" (אשתו), קמ"ל:
- לר' יוחנן - "ובעלה" מיותר, דדוקא אשתו.
- לרבי - מ"ובעלה".
- לרבא דבעי' קידושין המסורין לביאה, יליף מרכתי' "ובעלה" ולא "או בעלה" משמע שהביאה קאי אקידושין.
- באו על נערה המאורסה י' ב"א ועדיין היא בתולה,
- לרבי - הראשון בסקילה וכולם בחנק, דכתי' "ומת האיש אשר שכב עמה לבדו" - מיותר דהא כתי' "ולנערה לא תעשה דבר".
- לרבנן - כולם בסקילה, ו"לבדו" ילפי' כר' יונתן לקמן.
- ומודה רבי לענין קנס בשאינה ארוסה, דכולם משלמים.
- בעלה עושה אותה בעולה בשלא כדרכה; לרבי - מיתורא ד"בעולת בעל".
- לר' יוחנן - דכתי' "בעולת בעל" ולא "בעולת איש".

• גדול הבא על הקטנה;

לרש"י: לר' יאשיה- פטור, דכתי' "ומתו גם שניהם" - עד שיהיו שניהם בני עונשין.
לר' יונתן- חייב, מיתורא ד"לברו".

לתוס': לכו"ע חייב, ופליגי אליבא דר"מ דבא על קטנה מאורסה אינו נהרג (דלחכמים נערה ואפי' קטנה במשמע) דלר' יאשיה- אינו נהרג אף בחנק, דבעי' שניהם שוים בקטלא ואם היתה גדולה היתה בסקילה ולא בחנק.

ולר' יונתן- בחנק, דר"מ סבר נערה ולא קטנה - בסקילה, אבל בחנק - נהרג.

• נפשט שסוף ביאה קונה (ולר"ת - בסוף העראה, למ"ד העראה זו הכנסת עטרה דשייך תחילה וסוף), דכל הבוועל דעתו על גמר ביאה. לרשב"א - חוץ מהיכא דהערה ופירש מיד, דגלי דעתיה דאין דעתו על גמר ביאה.
לריב"ם - חוץ ממפרש שרוצה לקנות בהעראה.

לרבינו ניסים גאון- חוץ מהעראה אחר קידושין, דהוי כחופה, ונהיית נשואה.

נפק"מ אי תחילת ביאה קונה או סופה; א. בהערה ופשטה ידה וקיבלה קידושין מאחר.

ב. ככהן גדול, שאם סוף ביאה קונה אסור לו לקדש בביאה,

דבתחילת הביאה נעשתה בעולה.

• ספק: המקדש בביאה האם ביאה זו עושה גם נישואין. ונפק"מ ליורשה, ליטמא לה ולהפר נדריה.
תוס': קטנה משנשאת אין האב מקבל גיטה.

• "בת ג' שנים ויום אחד חייבים עליה משום אשת איש" לרש"י - אם קיבל בה אביה קידושין.
לתוס' - או אם בא עליה יבם.

יא

• ארוסה לא אוכלת תרומה עד שתכנס לחופה (חופה לאו דוקא, דתוס' מבאר שהכוונה עד הגעת זמן, כמשנה ראשונה);
לר"י בן בתירה: כעולא, שמא ימזגו לה כוס תרומה בבית אביה ותשקה לאחיה ולאחותה. ומדאורייתא היה לה לאכול בק"ו משפחה שכסף מאכילה ולא ביאה.
ליוחנן בן בג: לרנב"י- מדאורייתא לא אוכלת, דמה לשפחה שלא שייר בקניינה, משא"כ הכא דמחסרה מסירה לחופה.

לרבינא- משום סימפון (טעות) דהיינו שמא ימצא בה מום.

לרבינא איכא בינייהו; א. בקיבל עליו את המומים,

ב. לרש"י- מסר האב לשלוחי הבעל או שהלכו שלוחי האב עם שלוחי הבעל,
דליכא משום שמא תשקה.

לתוס'- מסר האב לשלוחי הבעל אף לסימפון ליכא למיחש, אלא, נפק"מ במסר האב לשלוחי הבעל והלך גם הוא עמהם.

• תוס': להר"ר משה מנרבונא, אי לאו דגזרו מעיקרא משום שמא תשקה לא היו גוזרים משום סימפון, דמומין לא שכיחי. ולמשנה אחרונה אפי' לריב"ב חששו לסימפון, ולכו"ע אוכלת רק מהחופה.

• לרבינא, לכן בג בג אין סימפון בעבדים. דמומין שבגלוי - רואים, כסתר - זה לא מפריע לעבודתו.

נמצא גנב או קוביוסטוס (לרש"י- גונב נפשות. לתוס'- משחק בקוביא) - הגיעו, דסתם עבד גנב הוא. נמצא לסטים מזוין או מוכתב למלכות - קלא אית להו,

לרש"י- וסבר וקיבל, ואם עדיין לא נתן הלוקח מעות אומר לו הרי שלך לפניך (ע"פ תוס').
לתוס'- ולא שכיחי, ולא חשו לסימפון.

- טעמייהו דב"ש דאשה מתקדשת בדינר:
 - לר' זירא - כגון דקדשה כלילה או ע"י שליח קבלה, ואשה מקפדת על עצמה ואינה מתקדשת בפחות מדינר (ובנתייה דר' ינאי דלא מקדשי בפחות מתרקבא ג' קבין) דינרי, לרש"י - מקודשות בתרקבא דינרי.
 - לתוס' - דינר, כשאר נשים.) אבל קיבלה קידושיה בעצמה ביום - אפי' בפרוטה מקודשת.
 - לרב יוסף - דכל כסף האמור בתורה כסף צורי, ובקידושין כסף כתיב דגמרי' "קיהה" "קיהה", ובצורי אין פרוטה, וכיון דאפיקתיה מפרוטה אלמא בעי' מידי דחשיבות - דהיינו דינר.
 - לרש"י לקיש - דכתי' באמה העבריה "והפדה" - מלמד שמגרעת מפדיונה ויוצאה, ואם נקנית בפרוטה אין ממה לגרע, וכל היכא דלא מצי מגרעא לא הוה זביני - דומיא דייעוד דאי לא מצי מייעד לא הוה זביני. וקידושי אשה ילפי' מאמה דלא נקנית בפרוטה, וכיון דאפיקתיה מפרוטה אלמא בעי' מידי דחשיבות דהיינו דינר.
 - לרבא - מדרבנן, שלא יהיו ננות ישראל כהפקר ליקנות בדבר מועט.
 - לרב אסי, כל כסף קצוב האמור בתורה - כסף צורי, ושל דבריהם - כסף מדינה שהוא שמינית שבצורי.
 - בשבועת הדיינין, לרב - בעי' כפירה שתי כסף (כ' מעות).
 - לשמאל - בעי' טענה שתי כסף.
 - לרש"י - טעמם של רב ושמאל דכתי' "כסף או כלים" מה כלים שנים אף כסף שנים, ומה כסף דבר חשוב אף כלים דבר חשוב - כלומר שיהיו שוים ב' כסף.
 - לתוס' - זה לשמואל, אבל לרב ילפי' מ"כלים" שנים ודבר חשוב, ומעה דבר חשוב הוא.
 - מטבע פחותה שבצורי: לרש"י - מעה.
 - לר"י - דינר. והא דכתי' "כ' גרה השקל" וגרה מתרגמינן מעה, צ"ל שגרה לא היתה מטבע (כימי משה) אלא משקל בשווי מעה.

יב

- פרוטה, לרשב"ג: אחד מ-ו' באיסר האיטלקי.
 - לת"ק: לרב דימי - אחד מ-ח' באיסר, ואיסר היה אחד מ-כ"ד דינר.
 - לרבין - אחד מ-ו', ולא (כרשב"ג) שהפרוטות היו יקרות יותר, אלא האיסרין הוולו ועמדו ל"ב דינר.
 - קידשה בחפץ שווה פחות מפרוטה, לשמואל - צריכה גט מספק, דחיישינן שמא שוה פרוטה במדי דהיינו במקום שהחפץ לא מצוי.
 - לרב חסדא - אינה מקודשת כלל.
 - אשתו של ר' חייא - יהודית - אמא שלה אמרה שאביה קיבל בשבילה קידושין מאיש אחר ואסורה לבעלה הנוכחי. אם יצא קול שיש עדים במדה"י שאכן כך היה,
 - לרב חסדא - מותרת לבעלה, כשבויה שאומרת טהורה אני ויש עדים במדה"י שנשבת, דטהורה, דהשתא מיהת ליתנהו לעדים קמן.
 - לאבי רבא - אסורה, דשבויה הקילו, י"א משום דמנוולה נפשה גבי שבאי.
 - תוס': וי"א משום שאפי' עדים שנשבת אינם יודעים אם נטמאה.
 - וי"א משום דהוי לאו דזונה, משא"כ אשת איש דהוי איסור מיתה.
- רב מנגיד:
 - י"א על דמקדש בשוקא² או בכיאה³ או בלא שידוכי,⁴ על דמבטל גיטא (לרש"י - שביטל שליח הגט, דחיישינן שמא בכל זאת יתן לה ונתשא בו. לתוס' - שביטל את השליח בב"ד, ושלא תדע שביטלו. ואף למ"ד ביטלו אינו מבטל הרי מוציא לעז על הגט),⁵ ועל דמסר מודעה אגיטא,⁶ ועל דמצער שלוחא דרבנן,⁷ ועל דחלה עליה שמתא ל' יום,⁸ ועל חתנא דדיירי בי חמוה, או דחליף - כשחמותו חשודה עליו.
 - גי' (נהרדעי) - בכולהו לא מנגיד אלא על מקדש בכיאה ללא שידוכי.
 - גי' דמנגיד אף במקדש בכיאה בשידוכי - משום פריצותא, לר"ת - דצריך עדי ביאה או עדי יחוד.
 - לר"י - שעושה תחילת קניינו בכיאה.
 - מותר לחתן לדור בבית חמותו אם דר ללא שכירות, דמוכח שלא דר בשבילה אלא בשביל טובת הנאה.

יג

- כנסי סלע זו בפקדון וקודם שנתן לה אמר התקדשי לי בו ושתקה - מקודשת.
לאחר מתן מעות אמר התקדשי לי בו ושתקה - אינה מקודשת.
- כנסי סלע זו שאני חייב לך (או בסלע שגזל ממנה)
וקודם שנתן לה אמר התקדשי לי בו, ושתקה - אינה מקודשת, דאמרה דידי שקלי. אבל בשדיך - שדיכר עמה קודם ונתרצית להתקדש לו - מקודשת.
- לאחר מתן מעות א"ל התקדשי לי בו - אפי' אמרה אין - אינה מקודשת, דבתחילה קיבלה את המעות בחובה, ובסוף לא יהיב לה מידי.
- קידשה בדבר שחשבה שווה פחות מפרוטה ואחרי שנתן לה הראה לה שטמן בו זוזי, ושתקה: לרבא - הוי שתיקה שלאחר מתן מעות כדלעיל, ואינה מקודשת.
- לר"ה ב"ר יהושע - מקודשת, דמדלא השליכה החפץ ש"מ נתרצית בקידושיין, משא"כ כשנתן לה בתחילה לפקדון ליכא הוכחה שנתרצית מדלא השליכתו, שהרי נתחייבה בשמירתו.
- תוס': הביא עולתו ומת - לא יביאו יורשיו חטאתו, דהוי חטאת שמתו בעליה.
- לא מת - מביא חטאתו. והא דאמרי' שצריך להביא את החטאת קודם העולה - הוי לכתחי' בלבד, להו"א בפסחים - חוץ ממצורע דאף בדיעבד לא קרב החטאת.
- למסקנה - אף מצורע בדיעבד קרב, וילפי' מיניה מבנין אב לכ"מ.
- תוס': מלוה הכתובה בתורה היינו דבר שאם לא לא נתפרש בתורה לא נדע חיובו, כערכין.
- מלוה ע"פ, לרב ושמואל - אינו גובה מיורשים ומלקוחות, דשיעבודא לאו דאורייתא.
- לר' יוחנן ור"ל - גובה אף מיורשים ולקוחות, דשיעבודא דאורייתא.
- « להלכה: מלוה ע"פ - גובה מיורשים - שלא תנעול דלת, ולא מלקוחות - דשיעבודא לאו דאורי'.
- מלוה הכתובה בתורה - גובה מיורשים - דכתובה בשטר, ולא מלקוחות - דלית ליה קלא (ע"פ תוס').
- קונה עצמה במיתת הבעל, או מדרתני "פני ימות במלחמה ואיש אחר יקחנה". אמנם בכלל "אחר" יבם כדאמרי' בשדה אחוזה, "מ"מ ב"אחר" אין הכוונה דווקא ליבם (ע"פ תוס').
- או מדרתני "ושנאה האיש האחרון וכתב לה ספר כריתות או כי ימות..."
הוקשה מיתה לגירושיין דמותרת.
- תוס': איצטריך קראי לאסור עריות אף לאחר מיתה, דלא נילף מאשת איש שהתירה הכתוב.
- להו"א, במת בעלה איכא איסור עשה, לרש"י - "ויצאה..." והיתה לאיש אחר" ע"י גירושיין ולא ע"י מיתה.
- לתוס' - "ודבק באשתו" ולא באשת חבירו.

יד

- "ויבמה" - מיותר, דביאה גומרת ביבמה ולא כסף ושטר. "ויבמה" - אפי' בעל כרחה.
- אשת איש שהיא בחנק מיתת הבעל מתירתה, ק"ו יבמה שהיא בלאו (לשוק - לא תהיה אשת המת החוצה לאיש זר) דמיתת היבם מתירתה אף קודם שיבמה.
- אשת איש אינה יוצאה בחליצה, דכתי' "ספר כריתות" ואין דבר אחר כורתה. ואיצטריך, דלא נילף מק"ו, ומה יבמה שאינה יוצאה בגט שיוצאה בחליצה, זו שיוצאה בגט כ"ש שתצא בחליצה. קמ"ל.
- תרי "וכתב לה" כתיב; חד "לה" - לשמה.
- וחד "לה" - ולא לחבירתה, שאין ב' נשים מתגרשות בגט א' אף ששמים שווה.
- "וחלצה נעלו" - הראוי לו, פרט לנעל שגדולה עליו או שקטנה עליו.
- ופרט לנפחתה - שאין לנעל עקב.
- "בית חרוץ הנעל": "הנעל" מיותר, לרבות נעל של כל אדם. "הנעל" - דאין יוצאה בגט, דלא נילף מאשת איש מק"ו שיוצאה בגט אע"פ שלא יוצאת בחליצה, כ"ש זו שיוצאת בחליצה שתצא בגט. קמ"ל.

- עבד עברי נקנה בכסף;

מוכר עצמו לעכו"ם - אן מרכתי' ביה "מכסף מקנתו".

תוס': אן מנמכר לישראל (בב"ד) בגז"ש שכיר שכיר. ו"מכסף מקנתו" לומר שאינו נקנה בתבואה וכלים.

מכרוהו ב"ד - אן מהיקש לאמה דכתי' "העברי או העבריה", ובאמה כתי' "והפדה" שהאדון מסייע בפדיונה ומגרע.

תוס': אן מנמכר לעכו"ם בגז"ש שכיר שכיר, ואמה ילפי' מהיקש לע"ע.

מוכר עצמו לישראל - אן ממכרוהו ב"ד בגז"ש שכיר שכיר.

אן מרכתי' "וכי תשיג" בסמוך גבי נמכר לעכו"ם, וילמד עליון מתחתון.

- לא ילפי' דנמכר לישראל בכסף מדנמכר לעכו"ם בכסף, דכל קניינו של עכו"ם בכסף;

לרש"י - שלא נאמר בעכו"ם משיכה, דבישראל כתי' "מיד עמיתך" שימשוך מיד ליד.

לר"ת - כל קניינו בע"ע הוא בכסף, שרק נמכר לישראל הוקש לאמה. אבל שאר דברים קונה במשיכה, חוץ מקרקע.

טז

- מוכר עצמו; לר"א - דינו כמכרוהו ב"ד; יוצא בשש, נרצע, יש הענקה, ורבו מוסר לו שפחה כנענית.

לת"ק - אינו כמכרוהו ב"ד, אן משום דלא יליף שכיר שכיר.

אן משום דאיכא מיעוטא גבי מכרוהו ב"ד; "ועבדך שש שנים",

"ורצע את אזנו", "הענק תעניק לו", "אם אדוניו יתן לו

אשה", ולא מוכר עצמו. ואסור בשפחה (רש"י).

- "הענק תעניק לו"; לר"א - ולא לבעל חובו, דבעלמא ס"ל כר' נתן דמוציאין מזה ונותנין לזה.

לת"ק - ולא למוכר עצמו, דבעלמא לא ס"ל כר' נתן.

« תוס': הלכה כר' נתן, לר"ת ור"י - אע"ג דר' אלעזר שמותי הוא, דהכא גרסי' ר' אליעזר.

לר' נתנאל - גם ת"ק אית ליה דר' נתן בבע"ח, ובעלמא היינו בשאר שכירות.

- האדון נותן לו שפחה בע"כ; לר"א - מדכתי' "אם אדוניו יתן לו אשה".

לת"ק - מדכתי' "כי משנה שכר שכיר עבדך".

- יובל בנרצע - מרכתי' בפרשת יובל "ושבתם... איש אל משפחתו" ואיש היינו נרצע דאין רציעה באשה.

במכרוהו ב"ד - מיתורא ד"ושב אל משפחתו" דכתי' במוכר עצמו, דמוכר עצמו כתי' יובל להדיא.

ולא ילפי' משכיר שכיר, דס"ד במכרוהו ב"ד כיון דעבד איסורא (שגג) נקנסיה שלא יצא ביובל.

ולא ילפי' מנרצע, דנרצע עבד שש משא"כ מכרוהו ב"ד וס"ד שלא יצא ביובל.

- כתי' בנמכר לעכו"ם גאולת קרובים, ולא ילפי' לנמכר לישראל משכיר שכיר, ד"יגאלנו" לזה ולא לאחר.

- נמכר לעכו"ם; לרבי - אינו יוצא בשש, דכתי' "ואם לא יגאל באלה" בקרובים ולא בשש.

לריה"ג ור"ע - יוצא בשש, ק"ו מנמכר לישראל שאין בו גאולת קרובים ויוצא בשש.

- נמכר לעכו"ם; לרבי - בין בגאולת קרובים בין בגאולת אחרים יוצא לחירות, דביניהם כתי' גאולת עצמו ומקרא נדרש בין לפניו ובין לאחריו.

לריה"ג - בגאולת אחרים משתעבד (לאחרים), דכתי' "ואם לא יגאל באלה ויצא בשנת

היובל", ומסתברא דאתא למיעוטי גאולת אחרים דאי משתחרר ממנעי ולא פרקי.

לר"ע - בגאולת קרובים משתעבד, דמסתברא דקרבים נתמעטו מ"באלה", דאי משתחרר

כל יומא יומא אזיל ומזבין נפשיה שיסמוך על קרוביו.

טז

- נמכר לעכו"ם יוצא ביובל. ואפי' שהעכו"ם תחת ידך לא רשאי לכא עליו בעקיפין.

תוס': ואפי' למ"ד גזל הגוי מותר, דכיון שהעכו"ם בטח בו ידקרק עמו מפני חילול ה' (ע"פ תוס' הרא"ש).

- שטר אמה העבריה; לרב הונא - אדון כותבו, כשאר קידושין שהבעל כותב בתך מקודשת לי.

לרב חסדא - אב כותבו, כשטר על שדה ועבד כנעני דמוכר כותבו.

- שטר בע"ע; לר"ה - דכתי' באמה "אם אחרת יקח לר" הוקשה לאחרת שנקנית בשטר. לר"ח - דכתי' באמה "לא תצא כצאת העבדים" אבל נקנית כעבדים (כנעני) דהיינו בשטר. ומדכתי' בעבד כנעני "והתנחלתם אותם" ילפי' אותם בחזקה ולא אחר. ומסתברא לרבות שטר ולמעט חזקה, או דשטר מוציא בבת ישראל, וחזקה לא מצינו באישות, אלא בנכסי הגר.
 - או דלהכי אהני "אם אחרת".
- ע"ע גופו קנוי, ולכן לא יכול לומר בפני ב' זיל, שלא יכול למחול על גרעונו. ולכן צריך לכתוב לו שטר שחרור, ומהני דלא גרע מעבד כנעני. ויכול להפקירו (תוס').
- בן ט' שהביא ב"ש - אינן סימן, דהוי שומא דדרך לצמוח בה שיער. וה"ה בבת. הביא מט' ועד י"ב - לרבנן - אינן סימן.
 - לר' יוסי ברי' - הוי סימן, אא"כ נשרו קודם י"ב דאיגלאי מילתא דלאו סימן הוי.
- הביא לאחר י"ג שנה - הוי סימן, ואפי' נשרו.
 - אמה; לריש לקיש - קונה עצמה במיתת אביה, ק"ו מסימנין שאין מוציאינן מרשות אב ומוציאים מאדון. למסקנה - איתותב ר"ל, ואיכא למיפרך מה לסימנין שנשתנה הגוף משא"כ במיתת אב. תוס': ולא נכניס בק"ו את שינוי הגוף, דבאב לא שייך שינוי הגוף דלעולם הוא אביה. ולא ילפי' מהצד השווה דסימנין שנים ויובל, דמה לשלושתן שמוציאינן מעבדות משא"כ מיתת אב. ולא ילפי' בק"ו ממיתת אדון שלא מוציאה מרשות אב, דמה למיתת אדון שמוציאה בנרצע.
- בתו קטנה - אין מוריש מעשה ידיה, דכתי' "והתנחלתם אותם לבניכם" ולא בנותיכם לבניכם. ואם מכרה ומת - היא זוכה בהענקה.
 - תוס': גדולה - אין מוריש, דילפי' דמעשיה לאב מ"לאמה" ואמה גופה אינו מוריש.
- הענקה; לת"ק - יש ביוצא¹ בשנים² וזיובל³ ובמיתת אדון⁴ ובאמה שיוצאת בסימנין, דהענקה כתי' ביוצא בשש וכתתי' ב"פ תשלחנו לרבות שאר שילוחין.
 - לר"מ - יש גם ביוצא בגרעון כסף, משא"כ בורח דכתי' "מעמך" מדעתך.
 - לר"ש - כת"ק אלא שמחליף מיתת אדון ליובל דנרצע. ויוצא בגרעון כסף ובורח אין להם הענקה, דכתי' "מעמך".

יז

- עבד שחלה צריך להשלים, אא"כ חלה ג' שנים ולא יותר.
 - ואא"כ יכול לעשות מעשה מחט, ואפי' חלה כל שש.
- תוס': מלמד תינוקות, י"א - דהוי בע"ע ואם חלה חצי מהזמן יטול כל שכרו. לתוס' - יטול חצי, או כי השכיר עצמו ולא עבד, משא"כ ע"ע שגופו קנוי.
 - או דשאני ע"ע דכתי' ביה "מקצה שלוש שנים כשני שכיר".
- הענקה; לר' מאיר - ט"ו סלעים, דכתי' "מצאנך ומגרנך ומיקבך" ובעי' ה' מכל מין דילפי' ריקם ריקם מבכור. ולא ילפי' מריקם דעולת ראייה דהוי שתי כסף, דכתי' "וברכך".
 - לר' יהודה - ל' סלעים, דילפי' נתינה משור מועד שהרג עבד. ולא ילפי' נתינה מערכין דהוי נ', משום דתפשת מרובה לא תפשת.
 - ומשום דעבד מעבד הוה ליה למילף.
- לר' שמעון - נ' סלעים, דיליף מיכה (וכי ימוד) מיכה (ואם מך הוא) מערכין.
 - לר"י ור"ש; כתי' צאן לומר שנותן בע"ח, וכתתי' גורן שנותן גידולי קרקע, ד"וברכך" דבעי' פרים ורבים. וכתתי' יקב; לר"ש - לר"ש למעט כספים שלא פרה ורבה, ולראבי" למעט פרדות (וי"ג כ"ש כספים ותוס').
 - לתוס' - לר"ש לרבות פרדות דמשבחי בגופייהו, ולראבי" לרבות כספים דמשבחי בעיסקא.
- "אשר ברכך"; לתנא קמא - שאם נתברך הבית בגלל יוסף על הענקו, ואם לא, לא יפחות, דכתי' "הענק תעניק" מ"מ.
 - לר"א בן עזריה - אם נתברך תעניק, לא נתברך לא תעניק. וב"הענק תעניק" ד"ת כלשון ב"א.

- עבד עברי - עובר בירושה לבן, דכתי' "שש שנים יעבד" ולא 'יעבדך', ולא לשאר יורשים דכתי' "ועבדך" ולא ליורש. ומרבה אני בן ומוציא אה, שכן קם תחת אביו ליעדה. ומה"ט מרבים בן לפדות שדה אחוזה שלא תצא לכהנים ביובל, ולא אה. אמה עבריה - אינה בירושה, דהוקשה לנרצע דכתי' "ואף לאמתך תעשה כן". ולא נרצעת דכתי' "ואם אמר יאמר העבד".
- נרצע - אינו בירושה, דכתי' "ועבדו לעולם" ולא את הבן ולא את הבת.
- נמכר לעכו"ם - אינו בירושה, דכתי' "וחשב עם קונהו" ולא עם יורשי קונהו.

יח

- עכו"ם את אביו - יורש מה"ת, לרבא - דכתי' "וחשב עם קונהו" ולא עם יורש קונהו. ולרב חייא בר אבין לא כתי' ירושה.
- לרבא - דכתי' "כי לבני לוט נתתי את ער ירושה". ולרבא, משום כבודו דאברהם שאני.
- גר את עכו"ם - יורש מדרבנן, שלא יחזור לסורו. ואפי' שאם יחזור יהיה ישראל מומר, יטעה לחשוב שירוש (תוס').
- עכו"ם את הגר - אינו יורש, וכן גר את הגר. אדם שלוה מגר שנתגיירו בנו והחזיר לבנו - רוח חכמים נוחה הימנו, לרש"י - רק אם לידתו בקדושה, דמיחלף בישראל. וה"מ בהלוואה שעשה לו טובה, אבל בפקדון א"צ (תוס').
- לר"י - רק אם אינו בקדושה, אבל אם לידתו בקדושה אין רוח חכמים נוחה הימנו, דאתי לאיחלופי ולשוויה ישראל גמור ליבום.
- גניבו חמש מאות ושוה אלף - אינו נמכר כלל, ד"נמכר" כולו אמר רחמנא ולא חצי.
- גניבו אלף ושוה חמש מאות - לרבנן - נמכר וחוזר ונמכר.
- לר"א - אינו נמכר, ד"נמכר בגניבתו" אמר רחמנא ולא חצי גניבתו.
- לרש"י: לרבא - בגניבה אחת נמכר פ"א אפי' שאינו שוה כל גניבתו (דלא כרבנן ור"א ותוס'), בב' גניבות נמכר וחוזר ונמכר.
- לאב"י - עמד בדין פ"א נמכר פ"א, עמד בדין כמה פעמים חוזר ונמכר בכל פעם.
- לר"י: לרבא - בגניבה אחת נמכר וחוזר ונמכר (כרבנן), בב' גניבות נמכר פ"א.
- לאב"י - אם חזר וגנב מאותו אדם חוזר ונמכר, ומב' ב"א אינו חוזר ונמכר.
- כתי' באמה "לעם נכרי לא ימשול למכרה בכגדו בה";
- לר"ע - יש אם למקרא, וכיון שפירש טליתו עליה ויעדה לאישות שוב אין רשאי האב למוכרה לשפחות. אבל יש אישות אחר אישות או אחר שפחות, ויש שפחות אחר שפחות.
- לר"א - יש אם למסורת, וכיון שבגד בה ומכרה לשפחות לא ימכרה שוב לשפחות.
- לר"ש - יש אם למקרא ולמסורת, ולכן אין שפחות לאחר אישות או שפחות.
- תוס' מחליף לר"ע ור"א, דלר"א יש אם למסורת והיינו לשון בגד, ולר"ע יש אם למקרא והיינו לשון בגידה.
- אמה - לר"א ור"ש כופין (לרש"י - את האב. לתוס' - את בני המשפחה) לפדותה בע"כ דאב משום פגם משפחה.
- ע"ע - לכו"ע אין כופין את בני המשפחה לפדותו, דהדר אזיל ומזבין נפשיה.
- ספק אי יעוד נישואין עושה או אירוסין עושה, ונפק"מ ליורשה וליטמא לה ולהפר נדריה.

יט

- "איש אשר ינאף" - פרט לקטן. דס"ד שיהא נהרג כיון שהאשה נהרגת על ידו (תוס').
- "את אשת איש" - פרט לאשת קטן, וכגון יבם בן ט' שבא על יבמתו;
- לרש"י - דאע"ג מדאורייתא ביאתו ביאה והוי אשתו לכל ליורשה וכדו', קמ"ל שפטור.
- לתוס' - קמ"ל שלא קונה אותה מדאורייתא, אלא הוי כמאמר בגדול ומדרבנן.
- נפשט שיעוד הוי רק בגדול, אפי' שמיעד לבנו, דאין יעוד אלא מדעת.

- ביעוד צריך להודיעה; לאביי ב"ר אבהו - לר' יוסי בר"י דמעות הראשונות שקיבל האב אינן לקידושיין. לרבנב"י - אפי' אם לקידושיין ניתנו, דיעוד הוי לשון דיעה.
- יעוד; לר' יוסי בר"י - רק אם יש שהות ביום כדי לעשות עמו שו"פ מקודשת. לרב עמרם - דס"ל מעות הראשונות לאו לקידושיין ניתנו. לרבנב"י - לקידושיין ניתנו, אלא משום דכתי' "יעדה והפדה" דאין יעדה אלא במקום פדייה.
- לרבנן - מהני אפי' סמוך לשקיעה שבסוף שש, דמעות הראשונות לקידושיין ניתנו. ונפק"מ (לא לרבנב"י): א. לרבנן הו"ל מכר בתו לאישות דאיכא מ"ד דאין מוכרה אח"כ לשפחות. ב. לרבנן אם קיבל לה קידושיין מאחר לפני היעוד - אינה מקודרת.
- למ"ד מעות הראשונות לאו לקידושיין ניתנו; א. אומר אדם לבתו קטנה צאי וקבלי קידושך, לרש"י - דהואיל ומכרה ויודע שהאדון יכול ליעדה הוי כאומר לה קבלי קידושך. לתוס' - אינו כאומר לה, אלא נותן לה רשות להתקדש מדעתה, וא"כ גם בעלמא יש לה יד (דברעת אחרת מקנה יש לקטן זכיה מדאורייתא).
- ב. המקדש במלוה שיש עליה משכון מקודשת, דמעות הראשונות הוי הלואה והיא גופא משכון. תוס': ואפי' שלא מחזיר לה את המשכון, דעיקר היעוד הוא במחילת השעבוד ולא בחזרת משכון (גופה).
- התקדשי לי לאחר ל' וקבלה קידושיין מאחר - מקודשת לשני, אא"כ א"ל מעכשיו ולאחר ל'.
- מכר בתו ע"מ שלא ליעוד; לרב"מ - התנאי קיים, דכתי' "לאמה" פעמים שאינו מוכרה אלא לאמה. לרבנן - התנאי בטל, דהוי מתנה ע"מ שכתוב בתורה.

ב

- מוכר בתו; לרבנן - אינו מוכרה לקרובים דאינן ביעוד, ומוכרה לפסולין (היינו לאוין) דכתי' "לאמה" דהיינו שנמכרת לשפחות בלבד ולא לאישות.
- לר"א - מוכרה לפסולין מרכתי' "אם רעה בעיני אדוניה" שרעה בנישואיה, ומוכרה לקרובים מרכתי' "לאמה".
- לרב"מ - ס"ל כרבנן דמוכרה רק לפסולין, ונפק"ל מקרא דר"א.
- לתנא א' - מודו רבנן דמוכרה לאביי, דאיכא צד יעוד, שאביו יכול למוכרה לבנו.
- לתנא ב' - לא מודו בזה, ואינה מוכרה לקרובים כלל.
- "אם בגפו יבא בגפו יצא"; לת"ק - לומר שאינו יוצא בראשי אברים כעבד כנעני, דאי מ"לא תצא כצאת העבדים" הו"א שיוצא ונוטל דמי עינו.
- לראב"י - שרבו מוסר לו בע"כ שפחה כנענית רק אם כבר יש לו אשה ובנים.
- קשה אבקה של שביעית, דהיינו איסור עשה של סחורה בפירותיה (דעיקר איסור שביעית הוא בעבודת קרקע ותוס');¹ שלבסוף מוכר את מטלטליו,² ואח"כ (אם לא עשה תשובה) מוכר שדותיו,³ ואח"כ מוכר ביתו,⁴ ואח"כ מוכר את בתו,⁵ ואח"כ לזה בריבית,⁶ ואח"כ מוכר את עצמו לעכו"ם.
- כל הקונה ע"ע קונה אדון לעצמו, דכתי' "כי טוב לו עמך" שיאכל מה שהוא אוכל וכו'.
- תוס': ואם יש לו כר אחת, לא יכול לשכב עליה בעצמו, ויתנה לעבדו שלא יהיה מידת סרום.
- עבד שהשביח - נפדה לפי שעת ממכרו, דכתי' "מכסף מקנתו" וברישא "רבות בשנים" דהיינו השביח. הכסף - נפדה לפי עכשיו, דכתי' "כפי שניו" וכתי' ברישא "ואם מעט נשאר בשנים".

- מוכר שדה אחוזה - לא לזה וגואל דכתי' "והשיגה ידו", ולא גואל לחצאין דכתי' "ומצא כדי גאולתו". מקדיש שדה אחוזה - לזה וגואל וגואל לחצאין, דכתי' "אם גאל יגאל" לרבות.
- ע"ע הנמכר לעכו"ם - לא לזה וגואל דכתי' "או השיגה", ולא גואל לחצאין ד"ונגאל" משמע כולו. בית בערי חומה - לרבנן - לא לזה ולא לחצאין, דהורע כוחו שלא נגאל לאחר שנה ולא יוצא ביובל וילפי' גאולה גאולה משדה אחוזה.
- לר"ש - לזה וגואל וגואל לחצאין, דדריש טעמא דקרא, דגבי מקדיש אחוזה הורע כוחו להתחלק לכהנים ביובל ולכן ייפה כוחו ללוות ולגאול לחצאין וה"ה כאן, משא"כ מוכר אחוזה דיפה כוחו שחוזרת לו ביובל ולא חש ליפות כוחו ללוות ולגאול לחצאין.

כא

- לרבנן, איצטריך קרא במקדיש שדה אחוזה דלזה וגואל וגואל לחצאין, דאל"כ היינו לומדים מהעד השווה של מוכר שדה אחוזה (שיוצא ביובל) ומוכר בית בעיר חומה (שנגאל מיד ולא לאחר ב' שנים כשדה אחוזה) וע"ע הנמכר לעכו"ם (שנגאל גם בשנה השניה למכירתו) שנגאלין ולא גואל לזה ולא גואל לחצאין.
- מוכר שדה אחוזה - כתי' ביה גאולת קרובים, לר' יהושע - הרשות בידו לגאול, דכתי' "ואיש כי לא יהיה לו גואל" והרי אין אדם מישראל ללא גואל.
- לר' אליעזר - חובה, מיתורא ד"ובכל... גאולה תתנו".
- בית בעיר חומה - אינו בגאולת קרובים, ואפי' לרבנן דלעיל דילפי' דאינו נגאל לחצאין משדה אחוזה - לקרובים לא ילפי', דלא כתי' לגבי "גאולתו" דג"ש.
- ע"ע הנמכר לעכו"ם - כתי' ביה גאולת קרובים, והוי חובה כדי שלא יטמיע, ואפי' לר' יהושע, מ"ובכל... גאולה תתנו".
- ע"ע הנמכר לישראל - לרבי - אינו בגאולת קרובים (לעיל טו).
- לרבנן - ספק, האם ילפי' מנמכר לעכו"ם בגז"ש דשכיר שכיר, א"ד דרשי' "יגאלנו" לזה ולא לאחר בקרובים.
- הקרוב קרוב קודם לגאול; בע"ע הנמכר לעכו"ם - כתי' להדיא "או דודו או בן דודו יגאלנו".
- במוכר שדה אחוזה - דכתי' בנמכר לעכו"ם ג"פ "יגאלנו" לרבות.
- בתי חצרים (עירות שאינן מוקפות חומה מימות יהושע) דינן כשדה אחוזה לכל דבר (אינו לזה וגואל, ולא גואל לחצאין, ונגאל בקרובים, וקרוב קרוב קודם), דכתי' בהו "על שדה הארץ יחשב".
- נרצע; לר' יוסי בר"י - "ולקחת" ריבה "מרצע" מיעט "באזנו ובדלת" חזר וריבה, ריבה הכל ומיעט סם.
- לרבי - דרשינן ליה בכלל פרט וכלל, ובעי' כעין הפרט ונרצע רק בשל מתכת.
- נרצע באוזן; ליוון בריבי - בחלק הרך.
- לחכמים - בחלק העליון. ולכן ע"ע כהן אינו נרצע, דנעשה בע"מ ברציעה וכתתי' "ושב אל משפחתו" למוחזק שבמשפחתו.
- ע"ע כהן; לרבי - רבו מוסר לו שפחה כנענית, דחידוש הוא שהותר לא יהיה קדש בישראל וה"ה בכהן. תוס': ומותר אפי' בביאה שניה, כמו שמותר בישראל.
- לשמואל - אינו מוסר, דשאני כהנים דריבה בהן הכתוב מצוות יתירות.
- כהן ביפת תואר; לרבי - מותר, דחידוש הוא ל"ש כהן ול"ש ישראל.
- לשמואל - אסור, דשאני כהנים דריבה בהן הכתוב מצוות יתירות.
- י"א דבביאה ראשונה לכו"ע מותרת דד"ת כנגד יצה"ר, ופליגי בביאה שניה האם כיון שהותרה הותרה א"ד אסורה משום גיורת.
- וי"א דבביאה שניה לכו"ע אסורה, ופליגי בראשונה דלשמואל אסורה דלא קרינן בה "והבאת אל תוך ביתך".

כב

- כתי' ביפת תואר "והבאת" - מלמד שלא ילחצנה במלחמה; לרש"י - שלא יבוא עליה במלחמה, אלא לאחר כל המעשים. ובטל יצה"ר כיון שיש לו פת בסלו (תוס'). לר"ת - ביאה ראשונה מותרת במלחמה. ולא ילחצנה להתחיל למנות ירח ימים. ומצינו בירושלמי שנחלקו אמוראים במחלוקת רש"י ור"ת.

• לא נרצע:

- א. אם לא אמר "לא אצא וכו'" לאחר שהתחיל פרוטה אחרונה, דכתי' "לא אצא" סמוך ליציאה.
 - ב. אם לא אמר קודם שהתחיל פרוטה אחרונה, דכתי' "אם יאמר העבד" עד שיאמר כשהוא עבד.
 - ג. אם לא אמר קודם פרוטה (ולאחר שיש לו אשה ובנים) ולאחר פרוטה, דכתי' "אמר יאמר" שיאמר וישנה.
 - ד. אם אין לרבו אשה ובנים, דכתי' "כי אהבך ואת ביתך".
 - ה. אם אין לו אשה ובנים, דכתי' "אהבתי את ארוני את אשתי ואת בני".
 - ו. אם רבו אינו אוהבו, דכתי' "כי טוב לו עמך".
 - ז. אם הוא אינו אוהב את רבו, דכתי' "כי אהבך".
 - ח. אם הוא חולה, דכתי' "כי טוב לו".
 - ט. אם רבו חולה, דכתי' "עמך".
- ספק בשניהם חולים, האם נרצע דחשיב "עמך", א"ד לא נרצע דבעי' "כי טוב לו עמך".
- רבו חייב במזונות בניו, ואפי' שדרכם לחזר על הפתחים, דכתי' "ויצא מעמך הוא ובניו עמו" וע"כ מיירי בבני ישראלית דבכני כנענית כתי' "האשה וילדיה תהיה לאדוניה".
 - וחיוב במזונות אשתו, ואפי' שיכולה להתפרנס, דכתי' "ויצאה אשתו עמו".
 - עבד כנעני נקנה: א. בכסף שטר וחזקה, דהוקש לשדה אחוזה דכתי' "והתנחלתם אותם... לרשת אחוזה". ב. בחליפין.
 - ג. במשיכה. ומהני משיכה דקורא לו ובא בעבד קטן, דגדול אדעתיה דנפשיה קאזיל.
 - ד. לרובנן - ולא נקנה בהגבהה (שרבו הגביהו).
 - לר"ש - נקנה בהגבהה, דלא תהא חזקה גדולה מהגבהה שהגבהה קונה בכ"מ.
 - הגביהו לרבו הוי חזקה, ומ"מ שפחה אינה נקנית בכיאה, אע"ג שהיא מגביהה את רבה בזה, דנהנית בזה, ואפי' בשלא כדרכה, או משום דאפשר שגם בזה נהנית.
 - או משום דהוקשו משכבות להדדי דכתי' "משכבי אשה".

כג

- ר' יהודה הנדואה גר שאין לו יורשים הוה והיה גוסס, ומר זוטרא החזיק בעבדו; י"א שהעבד היה גדול, והחזיק בו קודם מיתת ר' יהודה לפני שהעבד יזכה בעצמו.
- י"א שהיה קטן, לרש"י - ודלא כאבא שאול דקטן אינו זוכה בעצמו, והיה יכול לזכות בו לאחר מיתה.
- לר"ת - אפי' לאבא שאול, והקדים להחזיק בו לפני מיתה כדי שלא יזכה בו אחר.
- ועוד - כאבא שאול, דגדול קודם לזכות בעצמו אפי' שהחזיקו בו קודם מיתה, ולרבנן ה"ה בקטן.
- לר"י - כאבא שאול ואפי' למ"ד שהיה גדול, דלרבנן ילפי' מאשה דמיתה כגט וא"א לזכות בו, ולאבא שאול באשה הוי איסורא אבל ממונא לא פוקע וכיון שהיה משעבד עצמו למר זוטרא לא היה חפץ לזכות בעצמו.

• שחרור עבד כנעני;

לר"מ - בשטר מועיל ע"י עצמו, ולא ע"י אחרים שלא מדעתו דחוב הוא לו. בכסף מועיל רק ע"י אחרים (כרלקמן), ואפי' שלא מדעתו,

לאביי - הואיל וקני ליה בע"כ מקני ליה בע"כ, דטיבעא חד הוא, משא"כ שטר דלשון קנין לחוד ולשון שחרור לחוד.

לרבא - דקבלת רבו גרמה לו ואין נעשה שלוחו אלא לצורך עצמו ומקנהו מאליו, משא"כ שטר דקבלת אחרים גרמה לו.

לרבנן - בין בכסף בין בשטר מועיל ע"י עצמו וע"י אחרים, ואפי' שלא מדעתו, דזכות הוא לו.

לר"ש ב"א - בכסף ובשטר מועיל ע"י אחרים ואף שלא מדעתו. ולא ע"י עצמו, דבכסף ס"ל כר"מ, ובשטר לית ליה גיטו וידו באין כאחד דילפי' מאשה שצריך להוציא את הגט לרשות שאינה שלו.

• בכסף ע"י עצמו; לתי"א - פליגי ר"מ ורבנן אם יש קנין לעבד בלא רבו וכגון שאחר נתן לו מתנה (וכן לאשה בלא בעלה) או לא.

לרב ששת - לכו"ע אין קנין בלא רבו, ופליגי בנתן אחר מתנה ע"מ שאין לרב רשות בו.

לר' אלעזר - בע"מ שאין לרב רשות בו לכו"ע לא קנה, ופליגי בע"מ שתצא בו לחירות.

לר"ת - הלכה כר"מ ואיליבא דרב ששת, ובע"מ שתצא בו לחירות קנה העבד, כדמוכח גבי אשה בנדרים ובסנהדרין.

לר"י - אין להוכיח משם, דיש לחלק בין אשה לעבד, וכמו שמצינו חילוקים נוספים; אם הבעל נתן לה מתנה קנתה לגמרי משא"כ בעבד, ואם אין קנין בלא בעלה קונה גוף ובעל אוכל פירות (הויז ממציאה שהוי לבעל לגמרי) משא"כ בעבד שלא קונה כלל.

• לר"ש ב"א, ספק האם עושה שליח לקבל גיטו דילפי' לה לה מאשה, א"ד לא עושה כיון שאינו יכול לקבל גיטו בעצמו. תוס': י"מ שאם אחר קיבל בשבילו מהני, וספק האם כיון שעושה שליח מיגרע גרע.

י"מ שהספק הוא האם ע"י אחרים היינו שממנה שליח, א"ד הוי אפי' עומד וצווח דאינו מטעם שליחות.

ונפשט שעושה שליח. ושאיני מכהני דהוה שלוחי דרחמנא, דישאל לא שייכי בקרבנות, משא"כ עבד ששייך בקבלת גיטו של חבירו מאדון אחר.

כד

• אשה שפודה מע"ש;

לאביי: לרבנן - א"צ להוסיף חומש, דמיירי באחר שהקנה לה מנה ע"מ שתפדי בו מע"ש (דבעל), ולטעמיהו דלעיל שקנתה, לרש"י - וכת' "איש ממעשרו" ולא אחר.

לר"ת - וכת' "איש" ולא אשה, ואפי' אלמנה וגרושה פטורה מחומש.

לר"מ - תוסיף חומש, לטעמיה שלא קנתה, ושליחותיה דבעל קעבדה שמעשרת בשבילו.

לרבא: לרבנן - תוסיף חומש, דמיירי במע"ש שירשה מאביה, וס"ל דמע"ש ממון הדיוט הוא ובעל אוכל פירות ופודה ממעות שלו בשליחות.

לר"מ - א"צ להוסיף חומש, דמע"ש ממון גבוה הוא, וא"כ לאו "ממעשרו" הוא דזווי דבעל ומעשר דגבוה.

• תוס': "גאל יגאל" לרבות את האשה, משום דהו"א שאינה פודה דכתי' למען תלמד והיא אינה בת לימוד. ומשום דהו"א דנמעטה מפדייה מדכתי' "איש".

• "כי יכה ריבה שן ועיין" מיעט "לחפשי ישלחנו" ריבה; ריבה שאר אברים, ומיעט דבעי' דוקא מומין שבגלוי ושאינן חוזרין דומיא דשן ועיין. וכן לא יוצא לחירות בשן דחלב, דחוזרת.

• גט שחרור; לר"ש - צריך בין ביוצא בשן ועיין בין בשאר ראשי אברים, דילפי' שילוח שילוח מאשה.

לר"מ - א"צ, דכתי' "לחפשי ישלחנו" דהו"ל חופשי מעיקרא.

לרבנן - בשן ועיין א"צ דכתיבי בהדיא בקרא, אבל בשאר אברים צריך גט דמדרש חכמים הוא, לר"ת - וצריך גט מדרבנן שלא יאמר לו עבדי אתה.

לריב"א - דכיון דילפי' לה מיתורא דישלחנו גמרי' בהו שילוח שילוח מאשה.

- בעלי חיים - הזיקו בקולם הוי צרות, ופליגי סומכוס ורבנן אי משלם נ"ש או ח"נ.
 - אדם - אם אדונו חרשו ע"י שהכה בכותל - לא יצא לחירות, דאדם מבעית נפשיה.
 - התכוין לרפאות עינו וסמאה; לרבנן - יצא לחירות.
 - לרשב"ג - לא יצא, ד"ושחתה" עד שיתכוין לשחתה.
- ומודו רבנן בהושיט ידו למעי שפחתו וסימא עוברא, דלא נתכוין לעין כלל. תוס': וה"מ בתרתי לטיבותא, שמתכוין לטובה ולא מתכוין לעין, אבל בנפלה לו אבן וסימאו פליגי, דלא מתכוין לטובה.
- יוצא לחירות: א. הכהו על עינו וכהתה וא"א להשתמש בה, או סימא עין כהויה שיכל להשתמש בה.
 - ב. היתה עינו סמויה וחטטה (הוציאה לחוץ), דעשאו מחוסר אבר.
 - ג. חתך לו אצבע יתירה, ובלבד שנספרת על גב היד.

כה

- לשון: לענין עבד - לרבי - חשיב מום שבגלוי, ויוצא בו לחירות.
 - לרבנן - חשיב טמון, ואינו יוצא בו לחירות.
 - למומי בכור - חשיב גלוי, לת"ק - ומום הוי כשנוטל רוב הלשון.
 - לרבי - סגי ברוב המדבר שבלשונו.
 - לענין טומאה - חשיב גלוי, דכתי' "אשר יגע בו" והוי בר נגיעה.
 - לענין טבילה - הוי כטמון, דכתי' "ורחץ בשרו במים" כבשרו שהוא בחוץ. ומ"מ בעי' שלא יהיה חציצה בין שיניו וכדו', דבעי' ראוי לטבילה (ד"כל בשרו" משמע אפי' בית הסתרים ותוס').
 - לענין הזאה - לרבי - חשיב גלוי, דכתי' "והזה... על הטמא... וחטאו" על מקום טומאה הוי חיטוי.
 - לרבנן - חשיב טמון, דכתי' "וחטאו... ורחץ" על מקום הראוי לטבילה הוי חיטוי.
 - מום לקרבן; לר' יהודה - מעוך וכתות ונתוק (לגמרי) וכרות, כולן אף כביצים הוי מום שבגלוי.
 - לראב"י - כולן כשהם בגיד הוי גלוי, אבל כביצים הוי טמון.
 - לר' יוסי - מעוך וכתות אף כביצים, נתוק וכרות רק בגיד.
- וכן פליגי לענין מום שעבד יוצא בו לחירות.
- בהמה;
 - לר"מ ור"א - גסה נקנית במסירה (לרש"י - מוסר אפסר מיד ליד. לתוס' - א"ל לך חזק וקני), ודקה רק בהגבהה.
 - לרבנן דמתני' - גסה במסירה, ודקה במשיכה.
 - לרבנן בבביתא - שניהם במשיכה.
 - לר' שמעון - שניהם רק בהגבהה.
 - לרש"י - מסירה עדיפא ממשיכה, ולמ"ד מסירה משיכה לא מועילה. תוס': ובמציאה ובנכסי הגר לר"מ ור"א מהני משיכה, דא"א במסירה.
 - לתוס' - משיכה עדיפא ממסירה, ולמ"ד משיכה מסירה לא מועילה.
 - תוס': משיכה קונה בסימטא, מסירה ברה"ר, לר"י ורשב"ם - אבל לא בסימטא.
 - לרבינו תם - וכ"ש בסימטא, דמסירה עדיפא ממשיכה.

- קניית פיל לר"ש; א. בחליפין.

ב. בשוכר את מקומו.

ג. מניח ד' כלים תחת ד' רגליו.

ולמ"ד כליו של לוקח ברשות מוכר לא קנה, מיירי בסימטא.

תוס': או מיירי בא"ל מוכר יקנה לך כליך.

ד. מגביהו ע"י חבילי זמורות, לרש"י - שגבוהים ג"ט ומוליכין עליהם (ולר"ת סגי בטפח).

לתוס' - מגביהו והפיל קופץ ומגביה את עצמו לאוכלן.

כו

- במקום שאין כותבין שטר - קרקע נקנית בכסף לחודיה, דסמכא דעתיה דלוקח. במקום שכותבין שטר מכירה - בעי' כסף ושטר. ואם הלוקח פירש אם רצוני יקנה לי כספי או שטרי, יכול לחזור בו לפני שקיבל שטר, והמוכר אינו יכול לחזור בו, דיאמר אני רוצה שיקנה לי כספי.
- שדה נקנית בשטר; או במוכר שדהו מפני רעתה, אבל סתם מוכר לא מקנה עד שיקבל דמים. או במתנה.
- מתנה שכתבה בלשון מכר ומתנה - ייפה כוחו; מכר - משום אחריות, שאם יגבנה בע"ח ישוב לתבוע ממנו דמים המפורשים. תוס': מתנה - משום שאין בה דינא דבר מצרא. ודוקא מתנה בלא אחריות, ויצניע את שטר המכר. ומשום שמתנה נותן בעין יפה וכולל גם בור ודות.
- מטלטלין נקנין במשיכה; לריש לקיש - מדכתי' "או קנה מיד עמיתך" דבר הנקנה מיד ליד. לר' יוחנן - מתקנת חכמים, דמה"ת מעות קונות כדאשכחן גבי הקדש.
- קרקע כל שהוא: א. חייבת בפאה. תוס': וכגון קנה א' ובו ה' שיבולות. ואע"ג דיונק עד ג' טפחים, עיקר יניקתו הוא כנגדו בלבד. ב. חייבת בכיורים, דבעי למימר "הארמה אשר נתת לי". ג. כותב עליה פרוובול, לרש"י - דהלל תקן רק במלוה דשכיחא, שיש ללוה קרקע. לר"ת - דראוי לגבות כל חובו וכמעשה דקטינא דאביי. ד. קונה אגבה מטלטלין. ונפשט דלא בעי' צבורין, ובעי' שיאמר 'אגב' ו'קני'.
- תוס': ר' שמעיה דקרק מאן שקנין סודר הוי רק בפני המקבל. ומעשים בכל יום שקונין ע"י אחר שלא בפניו, וכן משמע בכל התלמוד.

כז

- ר"ג הקנה את המעשר שבביתו לר' יהושע שהיה לוי ולר"ע את המעשר עני, והקנה ע"י שהשכיר להם מקומם. לרש"י - ר"ג שכח לתרום, ולא נתן לבני ביתו רשות לתרום, וחשש שיאכלו ממנו. לר"ת - שעת הביעור היתה והיה צריך לבער מעשרותיו מביתו. תוס': ולא הוזכר תרומה גדולה; ז"מ - משום דחיטה אחת פוטרת את הכרי מה"ת והפרישה לצאת מה"ת. ז"מ - משום דתרומה גדולה אינה חייבת בביעור. ולתוס' חייבת. לתוס' - משום דרגילות להפרישה בשדה בעוד התבואה בגורן.
- תוס': ר"ג נתן מעשר ללוי, או דס"ל דעזרא לא קנס את הלויים העניים, ור' יהושע היה עני (פחמ"י). או דס"ל כר"ע דעזרא קנס שהמעשר יהיה אף לכהנים.
- תוס': שמא שכירות אין נקנה בחליפין.
- ד' דינים בשטר: א. זכו בשדה זו לפלוני ע"מ שתכתבו לו שטר, חוזר בין בשדה בין בשטר. ב. זכו... וכתבו, חוזר רק בשטר, לרש"י - שאומר אין רצוני שיהיה ראייה בידו. לתוס' - שחושש שיאמרו שהוא עני שמוכר הכל ולא ימצא מלוה. ג. כותבין שטר למוכר בלא לוקח, ולא הוי מוקדם, או דקנו מיניה מהשתא. או כמ"ד עדין בחתומיו זכין לו. ד. כיון שהחזיק בקרקע קנה את השטר בכ"מ שהוא, או ע"י קנין אגב. או דשטר הוי אפסירא דארעא.
- קנין אגב: א. נפשט שמהני גם בשדה במכר ומטלטלין במתנה. ב. ספק בשדה לאחד ומטלטלין לאחד. ג. בעי' שיתן דמי כולן. וה"ה בקונה י' שדות והחזיק בא'. תוס': וה"ה בקונה י' בהמות. תוס': י' שדות לא קנה מטעם כסף, או דמייירי באתרא דלא קנו בכסף. או דמייירי שהמוכר כבר היה חייב מעות ללוקח וקנה במלוה.

- קונה י' בהמות באפסר (א"כ א"ל זו קנ), לרש"י - דמיירי שהאפסר ביד הקונה.
לתוס' - אפי' שאחו בשערה של אחת מהן, דקונה כיון שכולן קשורין באפסר אחד.
- סוטה שקינא לה ונסתרה כשהיא ארוסה;
א. לא שותה כשהיא ארוסה, דכתי' "תחת אישך".
ב. לא שותה כשהיא נשואה, דכתי' "ונקה האיש מעון" שלא בא עליה (ואפי' בשוגג ותוס') לאחר שנאסרה.
ג. לא שותה משנכנסה לחופה, דכתי' "מבלעדי אישך" שקדמה שכבת בעל לבעול.
ו"א: שאם בא עליה ארוס בבית אביה, משקה אותה משנכנסה לחופה.
לעולא: לרש"י - לא ס"ל האי שינויא דחיקא.
לתוס' - ס"ל כשמואל דאין חופה לפסולות, וכיון שנבעלה אין חופה תופסת בה.

כח

- גלגול שבועה באיסורא - לעולא - מ"אמן" של סטיית ארוסה, שאם נסתרה לאחר נישואין מגלגל גם על אירוסיין.
תוס': לרב - מ"אמן" מאיש אחר שלא קינא לה, דיש חופה לפסולות וכי"א דלעיל.
בממונא בטענת ברי - ילפי' בק"ו מסוטה שלא ניתנה להתבע בעד אחד.
בממונא בטענת שמא - ילפי' "שבועה" "שבועה" מסוטה שעשה בה ספק כודאי. ולא ילפי' בק"ו מסוטה, דכל שבועות שלה ספק. תוס': ומגלגלין רק בספק שיש לנו לחוש קצת וכגון שותף ואריס.
- הקורא לחבירו עבד - מנדין אותו (מזולזין בו) על שמזולזל בישראל. ואינו בנידוי מאליו אלא ב"ד מנדין.
ממזר - מלקין אותו מכת מרדות. וניחא ליה הא מנידוי.
רשע - מותר לו לשנאתו ולירד לאומנתו.
- למ"ד ע"ע גופו קנוי, אם טוען נמכרת לי בע"ע אינו יכול להשביעו דהוי כקרקע. וע"י גלגול משביעו, ולא אמרינן דאם דובין קלא אית ליה.
- לס"ד - מטבע נעשה חליפין. תוס': ואפי' למ"ד נעל דוקא; אן כי ראוי תלות בצואר בתו וחשיב כלי.
אן כי ראוי לשקול בו משקולות.
אן כי ראוי לקנות בו כל דבר.
- קיי"ל - דאינו נעשה חליפין, דדעתיה אצורתא וצורתא עבידא דבטלה (ע"י המלכות).
• "כל הנעשה דמים באחר כיון שזכה זה נתחייב זה בחליפין"; ה"ק, דבר שאם בא לתתו דמים באחר צריך לשומו בדמים, דהיינו כל מטלטלין חוץ ממטבע, נעשה חליפין. וכגון מחליף שור בפרה וכדו'.
לרש"י - ה"מ לרב ששת דפירות עבדי חליפין, אבל לר"ג בעי' כלי דוקא דכתי' נעל. ולר"ג ה"ק, יש דמים (מטבע) שהן כחליפין, וכדלקמן לר' יוחנן.
לתוס' - גם לר"ג שור וחמור חשיבי כלי, דמשתמש בהן למלאכה, ופירות היינו בשר שור וכדו'.
לר' יוחנן; משיכה קונה - מדרבנן, שלא יאמר לו נשרפו חייטך בעלייה.
תוס': ולא תקנו משיכה ומעות, שלא יאמר הלוקח למוכר נשרפו חייטך בעלייה.
ולא חיישי' שיאמר נשרפו מעותיך בעלייה, דהוי ש"ח וכספים אין להם שמירה אלא בקרקע.
מעות קנות - במילתא דלא שכיחא, דלא תקון בה רבנן משיכה וכגון שקנה בחוב של מעות.

כט

- הקדש - קונה (ע"י גזבר) בכסף ונקנה בכסף, דכתי' ונתן הכסף וקם לו. פדה או משך מהקדש ונתייקר או הוול, תמיד ישלם כיוקר, חוץ מפדה והתייקר, דבדיוט ככה"ג קאי במי שפרע.
תוס': יתמי - הרי הן כהקדש. ומ"מ אם שילם להם והתייקר יכולים לחזור בהם, דחכמים ייפו כוחם לעשותם כהקדש ובמקום הפסד העמידו דינם על דין תורה שקונים במשיכה.

- משך מהקדש והזול, א"א לחזור מטעם שלא יהא כוח הדיוט חמור מהקדש. תוס': דבטעות ליכא 'אמירתו לגבוה כמסירתו להדיוט'; חז"ן ממוכר להקדש דבר שאין שומתו ידועה, דגומר בדעתו אפי' שווה יותר.
 - לחז"ן ממוכר להקדש ושם את הדבר בפחות משווי, דמתכוין לוותר להקדש.
 - למולו; אביו - חייב מדכתי' "וימל אברהם את יצחק בנו", ו"צוה" הוי לדורות כדאשכחן ביהושע.
 - ב"ד - חייבים מדכתי' "המול לכם כל זכר".
 - הוא - חייב מדכתי' "וערל זכר אשר לא ימול את בשר ערלתו ונכרתה".
 - אמו - פטורה, דכתי' "כאשר צוה אותו" ולא אותה. תוס': ולא הוי מ"ע שהזמן גרמא, דמיום השמיני והלאה אין לה הפסק, וכמ"ד מילה שלא בזמנה נוהגת ביום ובלילה.
 - בן - אביו מצווה לפדותו דכתי' "תפדה", ומצווה לפדות עצמו דכתי' "פדה תפדה".
 - בת - אין מצווה לפדותה דכתי' "בכור בניך" ולא בנותיך, ואינה מצווה לפדות בנה דכתי' "תפדה" וקרינן תפדה, דכל שמצווה לפדותו מצווה לפדות אחרים.
 - יש לו רק ה' סלעים - פדיון עצמו קודם לפדיון בנו, דמצווה דגופיה עדיפא.
 - ה' משועבדים וה' ב"ח - לרבנן - הוא קודם, דמלוה הכתובה לאו ככתובה בשטר ולא גובה ממשעבדי.
 - לר' יהודה - בנו קודם, ואח"כ גובה בשבילו ממשעבדי דכתובה בשטר דמיא.
 - לרש"י - מיירי שנסתעברו קודם שגולד הבן, ואין אונאה ללקוחות דמצוות בנו עליו יותר מגופו.
 - לר"י - יש אונאה דיאמרו פדה עצמך מב"ח דגופו עדיף, אלא מיירי שנכסי הסבא נשתעברו ולבנו יש ב"ח וחוב הסבא אינו על נכסי בנו.
 - לפדות בנו ולעלות לרגל; לרבנן - קודם פודה, דכתי' "בכור בניך תפדה" ואח"כ "ולא יראו פני ריקם".
 - לר' יהודה - קודם עולה לרגל, שזו מצווה עוברת.
 - ללמוד תורה ולישא אשה;
 - לרש"י: בבבל - קודם נושא, שלומדים חוץ למקומם ואין צרכי הבית עליו, ולומד תורה בלא הרהור.
 - בא"י - קודם לומד, שלומדים במקומם ואם ישא אשה צרכי הבית מוטלין עליו.
 - לר"ת: איפכא; בבבל - קודם לומד, שאסור לעזוב אשתו וללמוד, וגם שהיו עניים.
 - בא"י - קודם נושא אשה, שיכולים ללמוד במקומם, וגם שהיו עשירים.
- ל**
- "חנוך לנער"; לתנא א' - מגיל שש עשרה ועד עשרים ושתים.
 - לתנא ב' - מגיל שמונה עשרה ועד עשרים וארבע.
 - לפי א' ברש"י - מיירי לענין להשיאו אשה.
 - לפי ב' ברש"י - לענין ללמדו תוכחות. פחות מכאן אין בו דעת לקבל כ"כ. יותר מכאן שמה יבעט.
 - אבי אביו; לתנא א' - חייב ללמדו תורה דכתי' "והודעתם לבניך ולבני בניך". וסגי במקרא, וכאביו.
 - לתנא ב' - אינו חייב, דכתי' "ולמדתם אותם את בניכם" ולא בני בניכם. וקרא ד"לבני בניך" היינו שהמלמד בנו כאילו מלמד צאצאיו עד סוף כל הדורות.
 - "ושננתם" ולא 'ושניתם', לומר שישליש; שלישי במקרא שלישי במשנה ושלישי בתלמוד.
 - לרש"י - שלישי מימי השבוע.
 - לתוס' - שלישי היום. וסומכין על תלמוד בבלי שבלול בכל.
 - תוס': שואלים אותו מה למד - לא יתגאה לומר, דצורבא מרבנן משני בדיבוריה במסכתא. שואלים אותו דבר הלכה - לא יגמגם, שיהיו מחודדים בפיו, דכתי' "ושננתם". במילי דעלמא - למד לשונך לומר איני יודע שמה תתבדה ותאחז.
 - "הלא כה דברי כאש" - שאם יצה"ר הוא כברזל, התורה נמשלה לאש שמפעפע את הברזל.
 - "וכפטיש יפוצץ סלע" - "יא" - דד"ת כפטיש, ומפוצץ את הסלע.
 - לר"ת - דד"ת כסלע, וה"ק וכפטיש יפוצץ מכה סלע.
 - חייב ללמד את בנו ואומנות, לתנא קמא - ואפי' סחורה, דכתי' "ראה חיים עם אשה".
 - לר' יהודה - לא סגי בסחורה, דפעמים שאין לו במה לסחור ועומד ומלסטם.
 - "איש אמו ואביו תראו" - שגם בת חייבת, ובעודה נשואה פטורה דכתי' "איש".

- השווה הכתוב אב ואם למקום; לכבוד, למורא, ולקללה (ולא להכאה), דג' שותפין באדם.
- תוס': לירושלמי, בכבוד אב ואם חייב אפי' לית ליה ממון ויחזור על הפתחים, משא"כ בכבוד ה'.

לא

- כבוד אביו קודם לכבוד אמו, ששניהם חייבים בכבוד האב. ואם נתגרשה שניהם שווים.
- תוס': גדול המצווה ועושה שדואג שמה יעבור, משא"כ אינו מצווה שיש לו פת בסלו שאם ירצה יניח.
- תוס': ר"ת היה מדקדק מכאן דנשים יכולות לברך על מ"ע שהזמן גרמא, אע"ג שפטורות ואפי' מדרבנן, דאל"כ מאי ס"ד דרב יוסף להעדיף אינו מצווה ועושה.
- אביו ואמו שמשמשים אותו; מאמו - מותר לקבל.
- מאביו - אם אביו בן תורה - אסור, דחלשה דעתיה אם יקבל ממנו.
- כיבוד אב בחייו - במקום שמכבדים את אביו יאמר שלחוני בשביל אבא וכדו'.
- לאחר מותו - כשאומר שמועה משמו, יאמר כך אמר אבא מרי הריני כפרת משכבו.
- לאחר י"ב חודש - יאמר זכרונו לברכה לחיי העולם הבא.
- חכם משנה שם אביו ושם רבו, והתורגמן יאמר את שם אביו ורבו של החכם.

לב

- כיבוד אב; לרב יהודה - משל בן.
- לרב נתן בר אושעיא - משל אב. « וכן הלכה (תוס'). »
- מודה רב יהודה דהעדפה (סעודה יתירה) משל אב, ויכול הבן להאכילו ממעשר עני ומ"מ זילא ביה מילתא ותבוא לו מאירה.
- מודה מ"ד משל אב: א. שביטול מלאכה הוי משל בן, דילפי' מכבוד ה' דכתי' "מהונך" שיש חסרון כיס. תוס': ב. כשאין לאב ויש לבן, משום דלא גרע מאחר, וכופין על הצדקה.
- ומשום ד"כבוד" משמע בין יש לו בין אין לו (משא"כ בכבוד ה' דכתי' "מהונך").
- כיבוד אב ואם - אפי' אביו זורק בפניו ארנקי לים, לא יכלימו. ולמ"ד משל אב, נפק"מ בראוי ליורשו. תוס': ומיירי בענין שיש לאב קורת רוח וכגון למירמי אימתא אינשי ביתיה.
- ואפי' משליכו בחמתו בשוגג, דמ"מ נהנה בהשלכת הארנקי ואין להכלימו.
- תוס': נזדמן לו כיבוד אב ואבידת עצמו ואבידת חברו - אבידתו קודמת, דאין האב נהנה באבידה עצמה. נשרפינן ונסקלינן שנתערבו; לר"ש - ידונו בסקילה, ואפי' נשרפינן הרבה ונסקל אחד, דשריפה חמורה. לרבנן - ידונו בשריפה, ואפי' נסקלינן הרבה ונשרף אחד, דסקילה חמורה.
- אסור לומר לאביו ז'כי כך כתוב בתורה', אלא יאמר לו את המקרא כמו שכתוב ויבין מעצמו שטעה.
- אביו מצווה להשקותו ויש לפניו מצוות קבורה וכדו'; לאלעזר בן מתאי - עושה את המצווה, דהוא ואביו חייבים בה.
- לאיסי בן יהודה - אם אפשר לעשותה ע"י אחרים יכבד את אביו. « וכן הלכה. »
- אביו - יכול למחול על כבודו.
- רבו - לרב חסדא - אינו יכול למחול.
- לרב יוסף - יכול למחול, דהתורה שלו, וכדכתי' "וה' הולך לפניו יומם".
- נשיא - לר' אליעזר - אינו יכול למחול.
- לר' יהושע - יכול למחול, וכן מצינו אצל אברהם ואצל הקב"ה שמחלו.
- מלך - אינו יכול למחול, דכתי' "שום תשים עליך מלך" שתהא אימתו עליך.

- "מפני שיבה תקום והדרת פני זקן";
לתנא קמא - המצווה בזקן שהוא חכם, דילפי' זקן מזקני ישראל.
לר"י הגלילי - או בחכם ואפי' יניק או בזקן (שאינו אשמאי), דזקן נוטריקון זה שקנה חכמה, ואי בעי' תרתי כת"ק הו"ל למכתב 'מפני שיבה זקן תקום והדרת'.
לאיסי בן יהודה - כר"י הגלילי, אלא שזקן הוא אפי' אשמאי, לרש"י - דהיינו רשע וע"ה.
לר"ת - בור וע"ה. אבל רשע מצווה לבזותו.
 תוס': לר"י הגלילי, בחכים ויניק בעי' מופלג בחכמה, אבל בשוים בחכמה צריך שיעמוד היניק מפני הזקן.

לג

- "תקום והדרת":

- א. א"צ לעמוד ממקום רחוק וסגי בד"א (אא"כ הוא רבו מובהק), דנאמר קימה רק במקום שיש הידור.
 - ב. א"צ לקום כשעוסק במלאכתו (ואסור לקום כשעוסק במלאכת אחרים ותוס'), דאקיש קימה להידור שאין בו ביטול מלאכה ואקיש הידור לקימה שאין בה חסרון כ"ס.
 - ג. א"צ לקום בבית הכסא ובבית המרחץ בבתי גואי, דנאמר קימה רק במקום שיש הידור.
- יש לעמוד כשעוברים מביאי ביכורים ואפי' עוסק במלאכה, או כי חביבה מצווה בשעתה.
 או כדי לעודדם שיביאו עוד.
 - סמך ל"ויראת" - שלא יעצום עיניו לפני שיגיע חיובא (ד"א), וירא מה' שיודע שרוצה ליפטר ממצוותו.
 "זקן ויראת" - שזקן שיכול ללכת מסביב, ילך, ולא יטריח את הציבור לקום. וכן ימעט טירחתו של ת"ח, דת"ח א"צ לעמוד מפני רבו אלא שחרית וערבית שלא יהא כבודו מרובה מכבוד שמים דק"ש. תוס': וה"מ בדרין בבית הרב, אבל השאר צריכים לעמוד כל פעם שלא יחשדום.
ואפי' אותם שדרים בביתו צריכין לעמוד אם באו פנים חדשות.
 - « הלכה כאיסי בן יהודה; ור' יוחנן היה קם אפי' מפני זקן ארמאי (עכו"ם).
ורבא לא קם לארמאי, אבל שלח להם שלוחיו לפשוט להן יד.
ואב"י פשט לארמאי את ידו ונשענו עליו.
 - בנו והוא רבו - ספק אם צריך בנו לעמוד מפני ואביו, וספק אם האב צריך לעמוד מפני רבו.
 רבו שרוכב - נפשט שרכוב כמהלך דמי (ויש לקום), מהא דבאבן המנוגעת אזלינן בתר הנושאה, דבעי' שהטמא (או האבן) ישב כדי לטמא.
 ספר תורה - נפשט שצריך לעמוד מפניו, ק"ו מלומדיה.
 ת"ח שלומד - לר' אלעזר - א"צ לקום מפני רבו בשעה שעוסק בתורה.
לאב"י - צריך לקום.
 - חכם עובר - יש לעמוד כשנכנס לר"א, וכשעבר ד"א יושב.
 אב"ד עובר - יעמוד משנכנס למלוא עיניו, וכשעבר ד"א יושב.
 נשיא עובר - יעמוד משנכנס למלוא עיניו, ואינו יושב עד שישב במקומו. וכן ברב מובהק.